ఏటి ఒడ్డున నీటిపూలు

– కొలిపాక రమామణి

రమామణిగారు 29 యేళ్ళ వయసులో వ్రాసిన మొదటి నవల ఈ 'ఏటి ఒడ్డున నీటిపూలు'. పోటీల్లో బహుమతి గెలుచుకుంది. తర్వాత కన్నడపత్రికలో అనువాదమై సీరియల్ గా వచ్చింది. అప్పుడు పుస్తకరూపంలో వెలువడింది. ఆ తర్వాత నాలుగైదు సంవత్సరాల వ్యవధిలోనే 'వెన్నెల్లో పిల్లనగ్రోవి', 'గడ్డిపోచలు','హాలాహలంలో అమృతం' లాంటి పాఠకాదరణ పొందిన నవలలు వ్రాశారు. అప్పటి అన్ని ప్రముఖపత్రికలలోను, ఆకాశవాణికి కథలు కూడా వ్రాశారు.

(గత సంచిక తరువాయి)

ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక ఉగాది నవలల పోటీలో ద్వితీయ బహుమతి పొందిన నవల (1968)

శంకరం రెండు నెలలు సెలవు తీసుకుని మార్చి పదిహేనవ తారీఖున కాకినాడ వచ్చాడు. శంకరాన్ని కలుసుకోవడానికి ఇంటిల్లి పాదీ స్టేషన్ కి వెళ్ళారు.

శంకరం తల్లిని, చెల్లెళ్ళని, అక్కని చూడగానే కౌగలించుకున్నంత పని చేశాడు. స్టేషన్ లోనే తల్లికి, శారదమ్మకి వంగి నమస్కారం చేశాడు.

"ఇతను గోపాల్" అని గోపాల్ ని పరిచయం చేసింది చారుమతి.

గోపాల్ తో ఆప్యాయంగా కరచాలనం చేసి, "నీ గురించి అంతా ముందుగానే తెలుసునులే" అన్నాడు శంకరం.

ఇంతలో దూరంగా నవ్వుతూ నిలుచున్న రామారావుగారిని చూసి, "మీరూ వచ్చారా మాస్టారూ?" అంటూ నమస్కారం చేశాడు.

"ఇంకా మాస్టారూ అంటావేమిటి? బావగారూ అను అంది" మాలతి.

శంకరం నవ్వుతూ, "బావగారూ!' అంటూ దగ్గిరికి వెళ్లి రెండు చేతులూ పట్టుకున్నాడు.

"పదవోయ్ బావమరిదీ! నువ్వు చూస్తే స్టేషన్ లోనే రోజంతా గడిపేసేటట్టున్నావ్" అంటూ చనువుగా శంకరం వీపు మీద చరిచారు రామారావుగారు.

అందరూ రిక్షా కట్టించుకుని ఇల్లు చేరారు. శాంతమ్మ రాత్రి కొడుకు కోసం పాయసం చేసి, విందు చేసింది. శాంతమ్మ, శారదమ్మ వడ్డిస్తూంటే రామారావుగారు, పిల్లలు వంటిల్లంతా నిండుగా కూర్చుని భోజనం చేశారు. భోజనాల దగ్గిర శంకరం తను వెళ్ళిపోయాక ఇంట్లో జరిగిన మార్పులు, భానుమతి పెళ్లి, మామ్మ చనిపోవడం అన్నీ అడిగి తెలుసుకున్నాడు.

"ఇంటి సంగతులు అలా ఉంచు. నీ కీ ఉద్యోగం ఎలా దొరికిందో చెప్పు" అన్నారు రామారావుగారు.

శంకరం తన కథ చెప్పాడు.

"ఆ రోజు మీ దగ్గిర ఇరవై రూపాయలు, నావి రెండు జతల బట్టలు, దుప్పట్లు తీసుకుని వెళ్లి పోయానా? రాత్రి తిన్నగా స్టేషన్ కి వెళ్లి ఫ్లాటుఫారం మీద ఉన్న రైల్లో యెక్కి కూర్చున్నాను. అది ఎక్కడికి వెళుతుందో కూడా తెలియదు. అసలు నాకు గమ్యమే తెలియదు. 'ఎక్కడికి వెళ్ళాలి? ఏం చెయ్యాలి?' అన్నవి ప్రశ్నలుగానే ఉండిపోయాయి నాకు.

నేను ఎక్కిన రైలు సామర్లకోటలో ఆగిపోయింది. అక్కడ కనుక్కుంటే వాల్తేరు– విజయవాడ పాసెంజర్ ఒకటి అప్పుడు వస్తుందని తెలిసింది. నేను విజయవాడకి టిక్కెట్టు కొని, ఆ రైలులో ఎక్కాను. రాత్రి ప్రయాణం. ప్రయాణీకులంతా నిద్ర పోతున్నారు. నేను మాత్రం కిటికీ దగ్గిర కూర్చుని ముందు దారిని గురించి ఆలోచిస్తున్నాను.

"ఎక్కడికి వెళతారు?' ఆ యెదురు గుండా కిటికీ దగ్గిర కూర్చున్న ఆయన ప్రశ్నించాడు. అతను మంచి బట్టలు వేసుకుని, పెద్ద ఉద్యోగస్థుడిలాగే ఉన్నాడు.

నేను ఆయన వైపు తిరిగి, "విజయవాడ" అని చెప్పి, మళ్ళీ కిటికీలో నించి చూస్తూ కూర్చున్నాను. అతనూ ఇంకేం మాట్లాడలేదు.

నాకే కాస్సేపు ఉన్నాక తోచింది, నలుగురితో మాట్లాడి, నాలుగు విషయాలు తెలుసుకుంటే మంచిదని.

ఆయన వైపు తిరిగి అడిగాను. "మీరెక్కడ పని చేస్తున్నారు?"

"సెంట్రల్ గవర్నమెంటులో, మైన్స్ లో" అన్నారు ఆయన.

నాకు నిరాశ కలిగింది. నా గ్రూపు సైన్స్ కాదు. నేను చదివింది ఇంజినీరింగ్ కాదు, మైన్స్ లో పని దొరకడానికి. మళ్ళీ మౌనంగా కూర్చున్నాను.

"మీరేం చేస్తున్నారు?" ఆయన అడిగాడు. చిన్నవాడినైన నన్ను కూడా మన్నించి, "మీరు" అనడం ఆయన సంస్కార వంతుడని తెలుపుతూ ఉంది.

"నేనేం పని చేయడం లేదండీ. బి.ఏ. పాసై ఊరికేనే ఉన్నాను. ఎక్కడైనా ఉద్యోగం దొరికితే బాగుండును" అన్నాను.

"బి.ఏ. లో ఏ గ్రూపు తీసుకున్నారు?' అన్నాడు అతను.

"లెక్కల గ్రూపు."

అతను మళ్ళీ మాట్లాడకుండా కూర్చున్నాడు.

"నేను మీకంటే చిన్నవాణ్ణి. నన్ను మీరు మీరు అని సంభోదించకండి. మీరు నా కేదైనా సహాయం చేస్తే కృతజ్ఞుణ్ణి. నాకు ఉద్యోగం లేక మా సంసార ఆర్థిక పరిస్థితులేం బాగాలేవు" అంటూ నాన్నగారు పోవడం, మన అప్పులూ అన్నీ చెప్పాను.

అన్నీ విని ఆయన చివరికి ఇలా అన్నారు.

"నీకు మా డిపార్ట్ మెంటు లోనే ఉద్యోగం ఇప్పించగలను. కాని అది చెయ్యటానికి నువ్వు సిద్ధ పడాలి" అన్నారు.

"ఏమీ లేనివాడికి ఎక్కడైతే నేం? ఏదైతే నేం? ఒక ఉద్యోగం అంటూ ఉంటే చాలు" అన్నాను ఆత్రంగా.

"ముందర అన్నీ సావకాశంగా విని, ఒక నిశ్చయానికి రా. నేను డ్రిల్లింగ్ డివిజన్ లో నీకు పని ఇప్పించ గలను. ఆక్కడ నీకు మెషీన్స్ అవీ ఎలా నడపాలో నేర్పుతారు. క్రమంగా నువ్వు నేర్చుకుని నీ అంతట నువ్వే నడపగలవు. పనికి రోజుకి ఇంత అని డబ్బు ఇస్తారు. అంటే నెలకి ఇంత అని జీతం ఇవ్వరు. ఎన్ని రోజులు పని చేశావో అన్ని రోజులకి డబ్బు దొరుకుతుంది."

"అంటే, కూలీలలాగా!" అన్నాను నేను చిన్నబుచ్చుకుంటూ.

"నువ్వు ఏమైనా అనుకో. కాని ఒక్క ఏడాదిలో నీకు మంచి ఉద్యోగం దొరుకుతుంది. జూనియర్ టెక్నికల్ అసిస్టెంట్ గా అయిపోవచ్చు. నెలకి మూడు వందలదాకా వస్తాయి."

నేను మనస్సులో ఆలోచించుకున్నాను. ఒక్క ఏడాది కష్ట పడితే తరవాత మంచి జీతం తీసుకోవచ్చును. ఉద్యోగం కోసం రోడ్లు పట్టుకుని తిరగనవసరం లేదు,

"సరే, నాకా ఉద్యోగం ఇప్పించండి" అన్నాను.

"నాతో రా" అన్నారు ఆయన.

"ఎక్కడికి?"

"నేను మధ్యప్రదేశ్ లో 'బిజోరి' అనే చోట పనిచేస్తున్నాను. అక్కడికే తీసుకు వెళతాను."

"కాని నా దగ్గిర అంత దూరం రావటానికి డబ్బు లేదండీ. నేను ఇంటి నించి తెచ్చింది ఇరవై రూపాయలు. టిక్కెట్టు కొనగా చాలా తక్కువ మిగిలింది" అన్నాను సిగ్గు పడుతూ.

"డబ్బు నేను సర్దుతానులే. మళ్ళీ నీకు సొమ్ము సమకూరాక తీర్చేయ్యవచ్చును" అన్నారు ఆయన.

అలా భాస్కర రెడ్డి గారితో మధ్యప్రదేశ్ వెళ్లాను. ఇంక చెప్పడానికి ఏముంది? రోజువారీ జీతం మీద ఏడాది కష్ట పడిన తరువాత ప్రస్తుతం ఉన్న ఉద్యోగానికి సెలెక్షన్ వచ్చింది" అన్నాడు శంకరం తన కథ ముగిస్తూ.

"ఆ భగవంతుడే ఆ భాస్కర రెడ్డి రూపంలో నీకు కనిపించారు. ఆయన సహాయం చేసి ఉండక పోతే నీ పని ఏమౌనో?" అంది శాంతమ్మ కృతజ్ఞతా భావంతో.

"ఆ భాస్కర రెడ్డిగారితో పాటు మన బావగారి పేరుకూడా తలుచుకో అమ్మా. మాస్టారి కథ విన్నాకే నాకు ఎలాగైనా కష్టపడి ఉద్యోగం సంపాదించుకోవాలన్న పట్టుదల కలిగింది" అన్నాడు శంకరం.

"నువ్వు ఇంకొకరిని కూడా తలుచుకోవాలి శంకరం. మన చారు ఆ రోజు అంత ఘాటుగా మాటలు అని ఉండకపోతే నువ్వు అసలు ఇల్లు కదిలే వాడివా?" అంది భానుమతి.

"మళ్ళీ ఆ రోజు నా మాటలు జ్ఞాపకం చేసి, ఎందుకు నన్ను సిగ్గు పరుస్తావు అక్కా! చిన్నతనంలో ఏదో అన్నాను" అంది చారుమతి సిగ్గు పడుతూ.

"నువ్వు చేసింది చాలా మంచి పని చారూ! భానక్క అన్నట్లు నువ్వు అలాంటి మాటలు అని ఉండకపోతే నాలో వేడి పుట్టేది కాదు. నీ మాటలతో నా కర్తవ్యం గుర్తు చేశావు. నా కళ్ళు తెరిపించావు" అన్నాడు శంకరం.

"మనం ఎంత? మన మాటలకి, చేతలకి ఉండే ప్రభావం ఎంత? మనం మహాత్ములమా? ఏదో సామాన్యులం. ఏటి ఒడ్డున బ్రతికే నీటి పూల వంటివి మన జీవితాలు" అన్నారు రామారావుగారు.

అందులో ఉండే అర్థం గ్రహించిన చారుమతి, 'మాస్టారు మన జీవితాలని ఎంత బాగా పోల్చారు! అతి సామాన్యులం మనం. పుట్టడం, ఇబ్బందులు పడటం, పెళ్లి చేసుకుని పిల్లల్ని కనడం, చనిపోవడం ... ఇదేగా జీవితం! ఏ ఒక గొప్ప పనీ చేయకుండానే, జీవితంలో ఏ ప్రత్యేకతా లేకుండానే తనువు చాలిస్తాం' అనుకుంది.

భోజనాలు చేసి, చేతులు కడుక్కుని వచ్చి, మళ్ళీ అందరూ ముందు గదిలో మాటలకి చేరారు. శంకరం మధ్యప్రదేశ్ విశేషాలను గురించి, తన ఉద్యోగాన్ని గురించి చెబితే, చెల్లెళ్ళు కాకినాడ విశేషాలు, సినిమాలు మొదలయిన వాటిని గురించి చెప్పారు.

తెల్లగా ఉండే శంకరం గోధుమ వర్ణానికి తిరిగాడు. సుకుమారంగా ఉండేవాడు, కొంచెం మోటుదేరి, కొద్దిగా లావయ్యాడు. స్వశక్తి మీద పైకి వచ్చిన అతనిలో ఆత్మ విశ్వాసం, ధైర్యం స్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నాయి. కదలికలో ఒక విధమైన హుందా తనం, మాటలో ఒక తరహా నిండుతనం ఉన్నాయి.

'ఎంత మారిపోయాడు శంకరం!' అనుకుంది చారుమతి, రెండేళ్లలో అతనిలో కలిగిన మార్పును గమనిస్తూ.

36

శంకరం వచ్చిన వారం రోజులకే భగవతిని చూసుకోవడానికి విశాఖపట్నం నించి పెళ్ళివారు వచ్చారు. పెళ్లి కొడుకు బి.కాం. పాసై హైదరాబాద్ లో ఎల్. ఐ. సి. లో ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. పిల్లవాడు, తల్లీ భగవతిని చూసుకోవడానికి వచ్చారు. వారికి పిల్ల నచ్చింది. రెండువేల కట్నము, ఆడపడుచు లాంఛనాలు కావాలని కోరారు.

పెళ్లి వారు వెళ్లి పోయాక శాంతమ్మ శంకరంతోనూ, పెద్ద కూతుళ్లిద్దరితోనూ, రామారావు గారితోనూ పెళ్లి విషయం చర్చించింది.

"పెళ్ళికొడుకు ఏం బాగాలేదమ్మా. భగవతిని ఇస్తే కాకి ముక్కుకి దొండ పండులా ఉంటుంది" అన్నాడు శంకరం.

పెళ్లి కొడుకుకి ఇరవైయారు ఏళ్ళు. నల్లని పెద్ద విగ్రహం. కొంచెం పళ్ళు ఎత్తు.

"కాని భగవతికి నచ్చాడు. దాని దృష్టి అంతా అతని ఉద్యోగం మీదే" అంది చారుమతి.

"డబ్బు మాట ఎలాగ?" అంది భానుమతి.

"రెండువేలు లాంఛనాలు అడుగుతున్నారు. పెళ్ళికి మళ్ళీ ఖర్చు ఉంటుంది. అన్నీ కలిపి తడిపి మోపెడు అవుతాయి. మనం ఈ సంబంధానికి తూగలేం" అంది శాంతమ్మ.

"ఏ సంబంధమూ తూగలేమమ్మా. అందరూ బావగారి లాగా, గోపాల్ లాగా ఉచితంగా, కానీ ఖర్చు లేకుండా నీ కూతుళ్ళ మెడలో పుస్తె కట్టెయ్యటానికి అంగీకరించరు" అంది చారుమతి.

"నిజమేనమ్మా. అందరూ మంచివాళ్ళే ఉంటారా? ఇప్పటి కాలంలో పిల్ల అందం చూసి ఎవరు చేసుకుంటున్నారు? డబ్బు కోసం ఆశ పడతారు" అంది శాంతమ్మ.

"ఆ విషయాలు తర్వాత మాట్లాడుకుందాం. ముందర ఈ పెళ్లి విషయం తేల్చండి" అన్నాడు శంకరం.

"పిల్లవాడి తల్లి మంచిది లాగే ఉంది" అంది భానుమతి.

"నన్ను అడిగితే ఈ సంబంధం నిశ్చయం చేసేద్దామంటాను. ఇంతకు మునుపు చూసినవన్నీ ఎస్.ఎస్. ఎల్.సి. పాసైన పెళ్లి కొడుకుల సంబంధాలే. వాళ్ళే వెయ్యి, రెండు వేలు అడిగారు. అంతకంటె కొంచెం డబ్బు ఎక్కువైనా ఈ సంబంధం చేసేయ్యడమే మంచిది" అంది చారుమతి.

"పిల్లవాడు ఉద్యోగంలో పైకి వచ్చే అవకాశం ఉంది" అన్నారు రామారావుగారు.

"సరే, అందరూ ఒప్పుకుంటున్నారు. భగవతి ఇష్టపడుతూంది కనక, ఈ సంబంధం ఖాయం చేసి, పెళ్లి చేసేద్దాం" అన్నాడు శంకరం.

"అన్నిటికీ ముఖ్యం డబ్బు ఉండవద్దుటరా!" అంది శాంతమ్మ.

"డబ్బు విషయం నేను చూసుకుంటాను. అది నాకు వదిలేయ్" అన్నాడు శంకరం.

శంకరం అలా అన్నాడే కాని, మనస్సులో డబ్బు గురించి మథన పడుతూనే ఉన్నాడు. ముందర ఎవరైనా అప్పు ఇస్తే, తరవాత తన ప్రతినెలా కొంత డబ్బు చొప్పున తీర్చెయ్యవచ్చు. కాని అప్పు ఇచ్చే వారెవరు?

మరునాడు శంకరం చారుమతిని పిలిచి అప్పు సంగతి ఎత్తాడు.

"నా దగ్గిర కూడ బెట్టినవి ఆరువందలు ఉన్నాయి. అవి తీసుకో శంకరం. తక్కినది సూరమ్మగారి దగ్గిర అప్పు తెద్దాం" అంది చారుమతి.

"నీ డబ్బు దాచుకోవే. అంతా ఇంటికే వాడేస్తున్నావు" అన్నాడు శంకరం నొచ్చుకుంటూ.

"ఇది ఎప్పటినించీ నేర్చుకున్నావు? నీ డబ్బు, నా డబ్బు అంటూ..." అంది నిష్ఠూరంగా చారుమతి.

"బాధపడకే. ఆడపిల్ల సొమ్ము తీసుకోవాలంటే సంకోచంగా ఉంటుంది. నా దగ్గిర ఒక ఆరువందలదాకా ఉన్నాయి. మనం ఎలా లేదన్నా రెండువేలా అయిదు వందలైనా అప్పు తేవాలి" అన్నాడు శంకరం.

సూరమ్మగారిని కలుసుకుంటానని వెళ్లి, గంటలో ముఖం వేల వేసుకుని తిరిగి వచ్చింది చారుమతి.

"ఏమైంది చారు?" అన్నాడు శనకరం ఆత్రతతో.

"సూరమ్మగారు అంత డబ్బు అప్పు ఇవ్వడానికి వెనక తీస్తూంది. ఏదైనా తాకట్టు పెడితే ఇస్తుందిట. ఇల్లు కుదువ బెట్టమంటూంది" అంది.

శంకరం గుండెల్లో రాయి పడింది. 'ఎప్పుడో తాతలు సంపాదించిన ఇల్లు. అది ఉండటం వల్లే తల దాచుకోవడానికి ఇబ్బంది లేకుండా వుంది. యిల్లు తాకట్టు పెట్టడమా?' అని ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"బావగారి సలహా అడిగితే బాగుంటుందేమో?' అంది చారుమతి.

ఆ ఆలోచన నచ్చి శంకరం రామారావుగారి దగ్గిరికి వెళ్లి అప్పు సంగతి, సూరమ్మ ఇల్లు కుదువ బెట్టమనడం చెప్పి, "ఇప్పుడు ఏం చెయ్యమంటారు బావగారూ?" అన్నాడు.

రామారావుగారు చాలా సేపు ఆలోచించారు. చివరికి, "శంకరం! మనం ఏదో తాకట్టు పెట్టందే ఈ కాలంలో మనకి యెవరూ అంత డబ్బు అప్పుగా ఇవ్వరు. ఈ పెళ్లి చెయ్యాలంటే తాకట్టు పెట్టక తప్పదు మరి" అన్నారు.

శంకరం దిక్కు తోచని వాడిలా కూర్చున్నాడు. ఇల్లు తాకట్టుని గురించి వింటే తల్లి బాధ పడుతుంది. కాని వేరే గతి లేదు.

శాంతమ్మ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంటూనే ఇంటి తాకట్టుకు ఒప్పుకుని, కాయితాల మీద సంతకం చేసింది.

మంచి ఉద్యోగస్తుడు భర్తగా లభిస్తున్నాడని మురిసిపోతున్న భగవతికి మాత్రం ఇంటి తాకట్టుని గురించి పెద్దవాళ్ళు తెలియనివ్వలేదు.

భగవతి పెళ్ళికి ఏప్రిల్ ముప్పైయ్యవ తారీఖున ముహూర్తం పెట్టారు. మంచి రోజు చూసి పసుపు దంపించి, ఇంట్లో పెళ్లి పనులు ప్రారంభించారు. ఇంటికి వెల్ల వేయించి కొన్ని ఏళ్ళు దాటి పోయింది. ఎలాగూ ఖర్చు అవుతూందని శంకరం ఇల్లు బాగు చేయించి, వెల్ల వేయించాడు. గుమ్మాలకి పసుపురంగు రాసి, తెలుపు, ఎఱుపు చుక్కలు పెట్టింది భానుమతి,

శాంతమ్మకి పనులలో సహాయం చెయ్యడానికి శారదమ్మ రోజూ మధ్యాహ్నం వచ్చేది. పప్పులు, బియ్యం బాగు చేయడం, అప్పడాలు, వడియాలు పెట్టడం... వీటితో ఆడవాళ్ళకి ఊపిరి సలపని పని. రామారావుగారికి, చారుమతికి స్కూళ్ళకి ఇంకా సెలవులు ఇవ్వలేదు. పెళ్లి ముందు పదిరోజులు సెలవు పెడతానంది చారుమతి.

బజారు పని అంతా శంకరమే చూసుకుంటున్నాడు. రోజూ బజారు నించి రాగానే, "ధరలు మండి పోతున్నాయమ్మా. ప్రతి వస్తువూ ఖరీదు పెరిగి పోయింది" అనేవాడు.

"అవును నాయనా. రోజురోజుకీ బ్రతకడం కష్టమైపోతూంది. ఎంత వచ్చినా చాలడం లేదు" అనేది శాంతమ్మ.

37

ఒక రోజు ఉదయమే బూడిద గుమ్మడికాయ వడియాలు పెడుతూంది శాంతమ్మ. ప్రొద్దున్నే మినపప్పు రుబ్బడానికి సాయంగా శారదమ్మ ముందు రాత్రే వచ్చి పడుకుంది.

మంచం మీద గుడ్డ పరిచి ప్రొద్దున్నే ఇద్దరూ వడియాలు పెడుతున్నారు. వంటింట్లో భానుమతి రామారావుగారికి, శంకరానికి, చారుమతికి వడ్డిస్తూంది. బయటి నించి శాంతమ్మ మాటలు వినిపించాయి.

"ఏమిటోనమ్మా శారదమ్మా! చారు పెళ్లి కాకుండా భగవతి పెళ్లి చేసెయ్యడం నాకేం బాగా లేదు. రేపు పెళ్ళికి వచ్చిన నలుగురు పెద్దలూ, 'ఏమిటమ్మా, పెద్దపిల్లకి పెళ్లి చెయ్యకుండా చిన్నదానికి చేస్తున్నారు?' అంటే ఏమని సమాధానం చెప్పను?"

ఆ మాటలు తల్లి నోటి నించి వింటూనే, చారుమతి గబగబా ఎంగిలి చేత్తోనే బయటికి వచ్చి, విసురుగా అంది. "ఏం సమాధానం చెప్పాలో నేను చెబుతానమ్మా. 'మా చారుమతికి పెళ్లి ఈడు ఎలాగూ దాటి పోయింది. రెండు మూడు సంవత్సరాలు ఇంకా ఆగినా ఫరవాలేదు. భగవతికైనా ఈడు ఉన్నప్పుడే పెళ్లి చెయ్యాలని ఇప్పుడే చేస్తున్నాం' అని చెప్పు. మళ్ళీ మళ్ళీ నువ్వు నా పెళ్లి మాట ఎత్తితే ఊరుకోను. భగవతినైనా సంతోషంగా ఉండనియ్యి."

"అమ్మ మాటలు ఎందుకు పట్టించుకుంటావు చారూ! నువ్వు ముందర వచ్చి భోజనం చెయ్యి" అని చారుమతి ఎడం చెయ్యి పట్టుకుని బలవంతంగా లోపలి తీసుకు వెళ్ళింది భానుమతి.

" చూశావా శారదమ్మా! ఎంతలేసి మాటలంటూందో! వీళ్ళు నా కూతుళ్ళు కాదమ్మా శత్రువులు. దానికి పెళ్లి కాలేదే అని నేను ఎంత బాధ పడుతున్నానో భగవంతుడికే యెరక. నువ్వు అదృష్టవంతురాలివమ్మా. ఒక్క కొడుకుని కని ఊరుకున్నావు. కూతుళ్ళని కనలేదు."

శాంతమ్మ మాటలు వినే వాళ్లకి కష్టం కలిగించాయి.

చారుమతి స్కూలుకి వెళుతూ తను తల్లితో అన్న మాట తప్పేమో అని బాధ పడింది. తనకి ఇప్పటి దాకా పెళ్లి కాదంటే తల్లి తప్పు కాదు. ఆవిడ మాత్రం ఏం చెయ్యగలదు? పరిస్థితులు అలాంటివి. తండ్రి చనిపోవడం, పేదరికం అన్నీ అలా వచ్చాయి.

కాని రోజూ ఒకసారైనా శాంతమ్మ నోటి నించి ఆ మాటలు వింటున్న చారుమతికి విసుగ్గా ఉంటుంది. రామారావుగారి ముందు, శంకరం ముందు అలా తొందర పడకుండా ఉండవలసింది అనుకుంది చారుమతి. పైగా అనవసరంగా తల్లిని బాధ పెట్టానని మనస్సులో యెంతో కష్టపడింది.

పెళ్లిళ్ళని గురించి ఆలోచిస్తూంటే పద్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది. 'శంకరాన్ని పద్మని గురించి ఇవాళైనా అడగాలి' అనుకుంది.

సాయంత్రం వస్తూనే ముందు గదిలో పేపరు చూస్తున్న శంకరాన్ని అడిగింది. "అలా జగన్నాథపురం వంతెన దాకా వెళదాం, వస్తావా?" అని.

"ఎందుకు?" అన్నాడు శంకరం.

"నీతో మాట్లాడాలి" అంటూ చారుమతి లోపలి వెళ్లి ముఖం కడుక్కుని, కాఫీ తాగి వచ్చింది. శంకరం బట్టలు వేసుకుని తయారుగా ఉన్నాడు.

"నేనూ, శంకరం అలా బయటికి వెళ్లి వస్తాం. అమ్మ అడిగితే చెప్పు" అని భగవతితో చెప్పి చారుమతి బయటికి వచ్చింది.

ఇద్దరూ మసీదు దగ్గిర మలుపు తిరిగి, మెయిన్ రోడ్డు మీదికి వచ్చారు. మెయిన్ రోడ్డు మీద తిన్నగా ఒక మెయిలు నడిస్తే జగన్నాథపురం వంతెన వస్తుంది. అక్కడ ఉప్పుటేరు మీద పాత వంతెన స్థానంలో కొత్త వంతెన కట్టారు. ఈ వంతెన చాలా విశాలంగా ఉంది. పనిలేని యువకులు, సాయంత్రం కొంత దూరం వాకింగ్ కి వెళ్లాలనుకునేవాళ్ళు జగన్నాథపురం వంతెన దాకా నడిచి వెళుతూ ఉంటారు. వంతెన మీద నిలుచుని చూస్తే సూర్యాస్తమయం చాలా అందంగా కనిపిస్తుంది. ఏరులో పడవలు, ఏటికి రెండు పక్కలా చెట్లు, దూరదూరంగా కనిపించే పచ్చని పొలాలు, పైన యెఱ్ఱని ఆకాశం... చిత్రకారుడు సావకాశంగా కూర్చుని గీసిన వర్ణ చిత్రంలా ఉంటుందా దృశ్యం.

చారుమతీ, శంకరం వంతెన దాటి ఏటికి అవతల వైపున కొంత దూరం నడిచి, మంచి చోటు చూచుకుని కూర్చున్నారు.

విషయాన్ని యెలా మొదలు పెట్టాలా అని ఆలోచిస్తూ, చారుమతి తలవంచుకుని, చేతితో గడ్డి తుంపుతూ కూర్చుంది.

"నాతో ఏకాంతంగా మాట్లాడవలసినంత పెద్ద విషయం ఏమిటే?" ఆనాడు శంకరం, తనే ప్రసంగాన్ని కదుపుతూ.

"మా పద్మ తెలుసుకదా?"

"ఎందుకు తెలియదు? మా కాలేజీ బ్యూటీ కదా, అంత తొందరగా యెలా మరిచిపోతాను?" శంకరం ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

"పద్మకి పెళ్లి అయింది....." చారుమతి ఇంకా పూర్తి చెయ్యకుండానే శంకరం అందుకున్నాడు. "ఎప్పుడో నాలుగైదు యేళ్ళ కిందటే అయింది కదూ?"

"అవును. కాని పద్మ కాపరం వదిలేసి కాకినాడ వచ్చేసింది. ఏడాది అయింది."

"ఎందుకు వచ్చేసింది?"

"దాని వెనక చాలా కథ ఉంది. పద్మ కాపరం ఒక హృదయ విదారకమైన కథ."

"మీ పద్మ కథ నాకెందుకు?" అన్నాడు శంకరం.

"నువ్వు ముందు విను. తరవాత ఎందుకో చెబుతాను" అంటూ చారుమతి పద్మ కాపరము, అత్తగారి ప్రవర్తన, భర్త మూర్ఖత్వము... అన్నీ చెప్పింది.

"అంటే, మీ పద్మ తప్పేం లేదంటావు?" అన్నీ విని అడిగాడు శంకరం.

శంకరం ప్రశ్న విని ఆశ్చర్య పోయింది చారుమతి.

"అంటే, నీ ఉద్దేశ్యం?"

"పరిస్థితుల్ని అర్థం చేసుకుని, సర్దుకు పోవడానికి ప్రయత్నించాలి. భర్త అనువుగా లేకపోతే, కొన్నాళ్ళు ఓపికగా ఉంది భర్తని మార్చుకోవాలి. అంతేకాని పుట్టిల్లు ఉందికదా అని పరిగెత్తుకు వచ్చేస్తారా?"

"నాలుగేళ్ళు నోరు మూసుకుని అన్నీ సహించడం ఓపిక కాదా?'నువ్వు నాతో మాట్లాడవద్దు, నువ్వు మాకు అనవసరం' అంటూ అసహ్యించుకునే మనుష్యులతో రెండేళ్ళు గడపటం ఓర్మి కాదా? ఆడదానికి మాత్రం అబిమానం ఉండదా?" చారుమతి ఆవేశంగా మాట్లాడింది.

"నువ్వు అలా ఉద్రేక పడిపోకు. మీ పద్మకి కూడా నీ లాగే ఉద్రేకమేమో. భర్త తనతో మాట్లాడడం లేదనే అభిమానంతో తొందరపడి మొగుణ్ణి వదిలేసి ఉంటుంది."

"శంకరం! నువ్వు ఏదో సహృదయతతో పద్మ పరిస్థితి అర్థం చేసుకుంటావనుకున్నాను. కాని లోకం అందరితో పాటు ఆడదానిదే లోపం అంటూ పద్మ భర్తని వెనక వేసుకు వస్తావనుకోలేదు. ఎంత ఆలోచించినా లోకుల ప్రవర్తన అర్థం కాదు నాకు. ఒక భార్యా, భర్తా విడిపోతే, మగవాళ్ళు భర్త వైపే ఉంటారు. స్త్రీలూ భర్తనే చూసి జాలి పడతారు. ఆడ, మగ అందరూ దుయ్యబట్టేదీ తప్పు పట్టేది స్త్రీనే.

'మొగుణ్ణి వదిలేసి వచ్చింది' అని అందరూ అనుకుంటూంటే, బయటికి రాలేక, ఇంట్లో పాతకథలు, బాధలు తలుచుకుంటూ కూర్చోలేక అవస్థ పడే పద్మ ఏం సుఖ పడిపోవాలని కాపరం వదిలేసి వచ్చిందంటావు? ఈ అవమానాలన్నిటికీ కూడా సహించడానికి సిద్ధ పడిందీ అంటే, అత్తగారింట్లో ఇంకా యెన్ని బాధలు పడి వుండాలి అంటావు? భర్త ప్రవర్తన ఎంత వ్యథ కలిగించి వుండాలి? ఆడది తగిన కారణం ఉంటేనే కాని భర్త గృహాన్ని వదిలి యెప్పుడూ రాదు" అంది చారుమతి. శంకరం పద్మని అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నాడని దుఃఖ పడింది. పద్మ మీద జాలితో హృదయం ద్రవించింది.

శంకరం చాలా సేపటి వరకు ఏమీ మాట్లాడలేదు. చివరికి, "నువ్వు చెప్పింది నిజమే అనవచ్చు చారూ. ఆడది ఆడదాన్ని అర్థం చేసుకున్నట్టు మగవాడు స్త్రీని ఎప్పుడికీ అర్థం చేసుకోలేదు" అన్నాడు.

"అవును, ఇది మగవాళ్ళ ప్రపంచం. వాళ్ళు ఏం చేసినా చెల్లుతుంది. ఏది చేసినా ఒప్పే. ఆడదాన్ని అర్థం చేసుకోడానికి ఏ మగవాడూ ప్రయత్నించడు" అంది చారుమతి దూరంగా ఎక్కడో చూస్తూ.

"ఇంతకే ఈ కథ ఇప్పుడు ఎందుకు చెప్పినట్టు?" అన్నాడు శంకరం.

"ఏమీ లేదు" అంటూ లేచింది చారుమతి. పద్మని పెళ్ళి చేసుకోమని శంకరాన్ని అడగాలనిపించలేదు. అడిగినా ఒప్పుకుంటాడనే నమ్మకం లేదు.

"ఏమిటో నువ్వు! ఏదో మాట్లాడాలి అంటూ నన్ను తీసుకు వచ్చావు. ఇప్పుడు ఏమీ లేదు అంటావు" అంటూ విసుక్కుంటూ చారుమతిని అనుసరించాడు శంకరం.

ఇద్దరూ మౌనంగా వంతెన మీదికి వచ్చారు. తట్టలలో అప్పుడే విచ్చుకున్న మల్లె దండలు అమ్ముతున్నారు చాలామంది కుర్ర వాళ్ళు.

"మల్లె పూలు కొంటావా?' అన్నాడు శంకరం.

"ఇప్పుడేం వద్దు" అంది చారుమతి.

చారుమతి మనస్సెందుకో బాగా లేదనుకున్నాడు శంకరం. 'శంకరాన్ని అడుగుతా' నని మాట ఇచ్చింది శ్రీదేవికి. శంకరానికి పద్మ అంటే ఇష్టమనీ, తప్పక పెళ్ళి చేసుకుంటాడనీ నమ్మింది ఇన్నాళ్ళూ. కాని శంకరం ఈ రోజు పద్మదే తప్పని మాట్లాడుతూంటే సహించలేక పోయింది చారుమతి. 'ఏం మగవాళ్ళు!' అనుకుంది, మగవాళ్ళ మీద విముఖత్వంతో.

(ముగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments